

Priorități ale managementului integrat al resurselor de apărare privind misiunile internaționale

Mr. lect. univ. dr. Moldovan Dorinel-Ioan *

Abstract:

The present paper intends to present the requirements and factors influencing the international missions, in which units of the Romanian Armed Forces participate successfully. For sure, these cannot be known totally and as a result, assessed properly. Nevertheless their better understanding help the leaders to make the best decisions related to the involvement of our forces in different types of missions.

„Diviziune a muncii” sau complementaritate benefică?

În rândul analiștilor și specialiștilor militari există o paletă largă de opinii și atitudini legate de o posibilă și necesară „diviziune a muncii” în ceea ce privește misiunile internaționale, și chiar extrapolând, în domeniul „afacerilor militare”.

Astfel, se consideră că Statele Unite ale Americii sunt mult mai bine pregătite și înzestrate pentru utilizarea de „hard power”: sancțiuni economice și forța armată exprimată prin acțiuni militare clasice, în timp ce Uniunea Europeană, prin experiența și profesionalismul dovedit de-a lungul timpului se pretează mai degrabă la utilizarea de „soft power” prin operațiuni altele decât războiul și de ajutor umanitar.

De altfel, sugestiv se prezintă a fi și punctul de vedere exprimat încă din 2003 de către Andrew Moravcsik, director al programului UE la Universitatea Harvard: *Dacă războiul din Irak a impus supremația militară a SUA, ce-i rămâne de făcut Europei pentru a contrabalansa această putere? Răspunsul îl oferă tot conflictul din Golf: sfârșitul războiului nu înseamnă și*

* Autorul este cadru didactic asociat invitat al Universității Naționale de Apărare „CAROL I”, București

instaurarea păcii, deoarece instrumentele esențiale necesare sunt: comerțul, ajutorul umanitar și economic, peacekeeping-ul, monitorizarea și legitimitatea multilaterală care sunt specifice unei alte superputeri. Aceasta este Europa, „superputerea tăcută.”¹

Autorul articolului consideră că o forță militară europeană capabilă să echilibreze supremația militară americană în lume este o investiție caracterizată prin pierdere de timp și resurse, argumentele fiind următoarele:

- niciodată europenii nu vor aloca o sumă considerabilă comparabilă cu cea pe care SUA o direcționează spre apărare;
- eforturile de a crea o forță europeană destinată apărării va scoate în evidență mai degrabă punctele slabe decât cele tari; de aceea Europa trebuie să pună în prim plan avantajele și să facă ceea ce știe cel mai bine.

În contextul actual nu poate fi comparat miracolul social-economic al Germaniei postbelice cu încercarea de renaștere a Irak-ului post-Saddam, situația acestuia fiind mai degrabă asemănătoare cu tranziția din Rusia, Iran și chiar Afganistan. De aceea se pune întrebarea dacă Washington-ul poate singur ajuta la rezolvarea acestei probleme. Răspunsul afirmativ nu poate fi acceptat, deoarece avem la îndemână un alt exemplu: Afganistan-ul. Care sunt necesitățile Irak-ului? Pot acestea duce la implicarea Europei ca actor principal în reconstrucția țării? Argumentele sunt favorabile și se prezintă după cum urmează:

Concesiile comerciale Comerțul promovează prosperitatea, stabilitatea și toleranța etnică și regională. Aceasta deoarece acordurile și înțelegerile comerciale pot fi condiționate de reforma economică, respectarea drepturilor omului și comportamentul pașnic. Europa, ca cea mai mare piață de (și pentru) export, realizată tocmai pe aceste considerente, poate fi un partener esențial în reconstrucția Irakului.

Asistența externă Ajutorul umanitar, asistența tehnică, administrația civilă și construcția instituțiilor democratice devin mult mai importante acum. Este dificil de apreciat care este ajutorul necesar pentru Irak (în măsură a fi cuantificabil), dar acesta trebuie să fie de două ori mai mare decât se poate obține doar din vânzarea petrolului și ajutorul promis de SUA. Se cunoaște faptul că Europa oferă 70% din ajutorul extern total și mai mult de 90% din contribuția țărilor vestului dezvoltat pentru Afganistan. Fără acest ajuto Irakul nu poate fi reconstruit.

¹ Andrew Moravcsik – *La urma urmei lumea este bipolară* în Newsweek, 05.05.2003, pag.37

Peacekeeping politica externă și peacekeeping-ul² au fost și sunt esențiale pentru succesul situațiilor post conflict din Bosnia și Kosovo până în Cambodgia și Mozambic. Eșecul acestora, în țări precum Rwanda conduce la genocid. În Irak necesitatea de a impune legea și ordinea, posibilitatea unei opoziții sporadice față de acestea sau activitățile teroriste, posibilitatea ce fedainii sau alți nemulțumiți cu situația actuală să se constituie în organizații criminale impun o forță de peacekeeping considerabilă. Membri actuali și viitori ai UE contribuie cu de 10 ori mai mulți soldați la astfel de misiuni decât SUA.

Monitorizarea Europeanii au o bogată experiență în monitorizarea respectării drepturilor omului de către guvernele din diferite țări. Descoperirea armelor de nimicire în masă de către britanici și americani nu va fi credibilă fără o monitorizare și confirmare internațională.

Legitimare multilaterală Națiunile Unite și NATO pot singure să-și legitimizeze politica externă. Dar multe țări nu împărtășesc punctul de vedere că SUA este (sau va deveni) un arbitru universal mult mai de încredere decât ONU. Nici americanii înșiși nu cred acest lucru. SUA nu pot purta singure întreaga responsabilitate pentru reconstrucția democrației în Irak. Fără o participare multilaterală și multinațională, antiamericanismul se va răspândi.

Toate aceste considerații îl fac pe autorul mai sus citat să declare că noi trăim într-o lume bipolară, la urma urmei. Dar marea problemă a acestei lumi poate fi dat de faptul că americanii vor putea merge singuri mai departe. Europeanii care și-au schimbat radical atitudinea față de războiul din Irak, blocați de acțiunea unilaterală a SUA de (re)creare a Irak-ului și descurajați de triumfalismul politicianilor și „învățaților” americani refuză să se implice.

Factorii determinanți pentru succesul misiunilor internaționale

În acest context, misiunile internaționale la care și forțele militare românești pot participa se înscriu în una din următoarele tipologii general acceptate: acțiuni armate clasice, operațiuni militare altele decât războiul și de ajutor umanitar.

De aceea, conform lui Michael O’Hanlar și P.W. Singer³, participarea la misiunile internaționale necesită proiectarea capabilităților militare pe trei direcții: transport strategic pentru a disloca trupele cu mijloace adecvate în

² Trebuie făcută o precizare legată de acest concept. Printre operațiunile militare altele decât războiul sunt incluse lupta împotriva terorismului și Peace Support Operations (PSO – Operațiuni în Sprijinul Păcii) care cuprind: Peacekeeping, Peace enforcement, Peace making, Peace building, Conflict prevention, Humanitarian prevention; de aceea mult mai potrivită ar fi fost utilizarea conceptului de PSO decât de Peacekeeping

³ Michael O’Hanlar și P.W. Singer – *The Humanitarian Transformation: Expanding Global Intervention Capacity* în *Survival*, vol. 46 nr.1, primăvara 2004, p. 77-100;

teatrele de operații, sprijin logistic pentru a permite unităților să acționeze în regiuni străine și departe de țară precum și personal militar profesionalizat, foarte bine pregătit, a cărei participare și implicare să se facă pe o bază legală și legitimă, determinată atât de un mandat internațional cât și de acceptul contribuabililor naționali.

Datorită interferențelor, fluidității și osmozei barierelor dintre aceste trei tipuri de misiuni, o stare de fapt începe să devină certitudine: militarii selecționați pentru a participa la misiunile internaționale trebuie să fie astfel pregătiți încât să poată îndeplini simultan toate cele trei tipuri de misiuni. Chiar dacă din perspectivă educațional-pedagogică o astfel de pregătire necesită bani, timp și poate chiar pierderi omenești, cu siguranță o analiză cost-beneficiu s-ar pronunța net în favoarea ei.

Constituindu-se în adevărați factori de presiune pentru transformarea apărării, aceste trei direcții de acțiune necesită un management integrat al resurselor: oameni, materiale, bani și informații pentru generarea capabilităților militare specifice misiunilor internaționale atât de complexe.

Din perspectiva aplicării transformării apărării la specificul țărilor mici și mijlocii, acestea pot fi poziționate, utilizând un model pur teoretic în una din cele patru situații apărute la intersecția factorilor volitivi și de potențial ce sunt determinați de liderii politico-militari și de gradul de maturitate și dezvoltare socio-economică a țării.

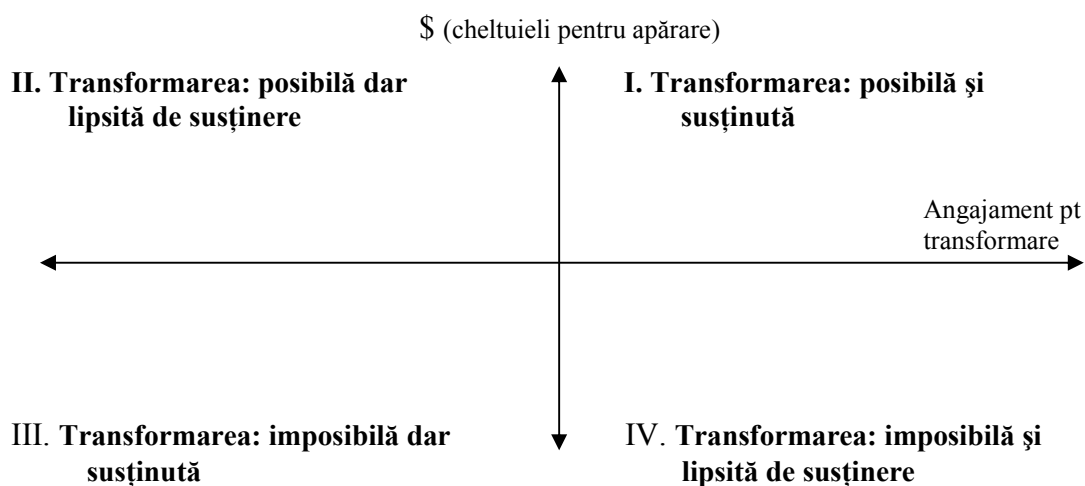

Figura 1 Binomul voință – potențial în determinarea transformării

Graficul de mai sus se dorește a fi un model teoretic de analiză a transformării apărării în țările mici și mijlocii, categorie din care și România face parte. Acesta se dovedește util și prin prisma acceptării direcțiilor prioritare pentru succesul misiunilor internaționale: capabilități de transport strategic, sprijin logistic în teatru, personal militar profesionalizat. Toate aceste presupun un management integrat al resurselor de apărare în măsură să le

genereze dar care se află sub influența aceluiași factori de voință și de potențial prezentați mai sus.

Determinările volitive (*axa orizontală*) aparțin liderilor politici și militari, mai mult sau mai puțin angajați și implicați, care generează grade diferite de angajament și susținere pentru realizarea transformării apărării. Potențialul economico-social destinat apărării este exprimat prin cheltuielile pentru apărare atât ca procentaj din Produsul Intern Brut (PIB) cât și ca valoare efectivă (*axa verticală*). Intersecția celor două axe dau naștere la cele patru cadrane în care specificul transformării este descris succint.

Un exemplu demn de urmat și care trebuie inclus în cadranul I (și folosit ca element de comparație pentru celelalte țări mici și mijlocii din Europa) este Norvegia, țară NATO în care liderii au sprijin efectiv transformarea apărării. Această voință și determinare a fost și este coroborată cu sumele alocate bugetului apărării atât ca procentaj din Produsul Intern Brut (PIB) și ca valoare efectivă, cât și ca ponderi ale tipurilor de cheltuieli apropiate de o distribuție teoretică perfectă: 40% cheltuieli de personal, 30% cheltuieli pentru întreținerea și exploatarea tehnicii și 30% cheltuieli de capital (investiții în infrastructură și achiziții de tehnică nouă).⁴

Concluzii

Reușita participării României la misiunile internaționale, precum și posibilitatea asumării unui rol în creștere de furnizor de securitate se află la intersecția factorilor de voință și de potențial în măsură să genereze cele trei tipuri de capacități militare necesare: transport strategic, suport logistic și personal militar profesionalizat.

În aceste condiții o posibilă dilemă poate apare între țările europene participante: de unul singur sau prin distribuția de sarcini și asumarea de responsabilități pot fi aceste capacități generate?

⁴ Aceasta este perspectiva profesorului canadian de economie a apărării, Jack Treddenick de la Centrul European pentru Studii de Securitate „George C. Marshall” din Garmish-Partenkirchen, Germania, pe care a prezentat-o și argumentat-o cu prilejul fiecărei expuneri pe tematica dimensiunii economice a transformării apărării. Distinsul profesor a conferențiat și la DRESMARA Brașov, în aprilie și octombrie 2006.

Bibliografie

1. Berg, John – *Country Briefing: Norway – High Priority*, Jane's Defense, 05-12.05.2004;
2. Clarke, L. John – *What Roles and Missions for Europe's Military and Security Forces in 21st Century?*, The Marshall Center Papers, No.7, August 2005;
3. Lok, Joris Janssen– *Gen. Gen. Sigurd Frisvold - Norway's Chief of Defense*, Jane's Defense Weekly – March 05, 2003;
4. Kriesel, Wolf-Dietrich - *Aspects of Force Structure and Stability and Support Operations (SASO) – Necessities and Illusions*, in Benjamin Schreer and Eugen Withlock (Eds.) - *Divergent Perspectives on Military Transformation*, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin, June 2005, p.26, available at http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?id=1303;
5. Molis, Arūnas - *The Role and Interests of Small States in Developing European Security and Defence Policy* in *Baltic Security & Defence Review* vol.8 / 2006, pp.81-100; disponibil la adresa <http://www.bdcoll.ee/fileadmin/docs/bsdr/5-Small%20States%20and%20the%20ESDP-Arunas%20Molis.pdf>
6. Moravcsik, Andrew – *La urma urmei lumea este bipolară* în *Newsweek*, 05.05.2003;
7. O'Hanlar, Michael și Singer, P.W. – *The Humanitarian Transformation: Expanding Global Intervention Capacity* în *Survival*, vol. 46 nr.1, primăvara 2004;
8. Treddenick, Jack – *Defense Transformation – conceptual aspect*; prezentare susținută la Centrul Regional pentru Managementul Resurselor de Apărare, Brasov, România, 10.04.2006
9. de Wijk, Rob – *The Implications for Force Transformation: The Small Country Perspective*, Chapter 6 in *Transatlantic Transformations; Equipping NATO for the 21st Century*, editat de Daniel S. Hamilton. Washington, DC: Center for Transatlantic Relations, 2004, p.118-119 [book on-line]; disponibil la adresa <http://transatlantic.sais-jhu.edu/PDF/publications/Transatlantic%20Transformations.pdf>; Internet;
10. de Wijk, Rob – *Creating Force for War Fighting, Stabilization and Reconstruction*, in Benjamin Schreer and Eugen Withlock (Eds.) - *Divergent Perspectives on Military Transformation*, Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin, June 2005, p.36-38, disponibil la adresa http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?id=1303.